

Exam. Code : 103204

Subject Code : 1115

B.A./B.Sc. 4th Semester

**PHILOSOPHY Opt(ii) Inductive Logic and Social
Philosophy (Only for Private Students)**

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—100

Note :—Attempt **ONE** question each from Sections A, B, C and D. Section—E is compulsory.

SECTION—A

- I. Define Induction. What are the characteristics of Induction ? 15
- II. Write a detailed note on nature and conditions of a valid Hypothesis. 15

SECTION—B

- III. What is the Nature and Scope of Indian Logic ? 15
- IV. What is Nyaya Syllogism ? What are its main characteristics ? 15

SECTION—C

- V. Explain the concepts of Justice and Equality as virtues in Sikhism. 15
- VI. Explain and illustrate the concepts of Sarvodaya and Swaraj in Gandhism ? 15

SECTION—D

- VII. Write a detailed note on corruption as a social evil. 15
- VIII. What are the different theories of Punishment ? 15

SECTION—E (Compulsory)

IX. Answer the following questions in 6-8 lines :

- (a) What is Simple Enumeration ?
- (b) What is Scientific Induction ?
- (c) What is the concept of Plurality of Causes ?
- (d) What is Aristotelian Syllogism ?
- (e) What is Hetvabhasa ?
- (f) What is Democracy ?
- (g) What is Socialism ?
- (h) Define Gender Discrimination.
- (i) What is Crime ?
- (j) What is Anumana ?

4×10=40

(Punjabi Version)

ਨੋਟ :— ਕੋਈ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰ ਇੱਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਭਾਗ ਹ ਸਾਰਾ ਹੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਭਾਗ—ੳ

- I. ਆਗਮਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਆਗਮਨ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ? 15
- II. ਇੱਕ ਸੁੱਧ ਓਪਕਲਪਨਾ ਦੇ ਸਵਰੂਪ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਉੱਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 15

ਭਾਗ—ਅ

- III. ਭਾਰਤੀ ਤਰਕਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਸਵਰੂਪ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਕੀ ਹੈ ? 15
- IV. ਨਿਆਂ ਸਿਲੋਜਿਜ਼ਮ ਕੀ ਹੈ ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕੀ ਹਨ ? 15

ਭਾਗ—ਬ

- V. ਸਿੱਖ ਮਤ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸਦਗੁਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਰਨਣ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15
- VI. ਗਾਂਧੀ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸਵਰਾਜ ਅਤੇ ਸਰਵੋਦਿਆ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 15

ਭਾਗ—ਸ

- VII. ਸਮਾਜਿਕ ਬੁਰਾਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਉੱਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 15
- VIII. ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਹਨ ? 15

ਭਾਗ—ਹ (ਲਾਜ਼ਮੀ)

IX. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ 6-8 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਦਿਉ :

- (ੳ) ਸਾਧਾਰਨ ਗਣਨਾ ਕੀ ਹੈ ?
- (ਅ) ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਆਗਮਨ ਕੀ ਹੈ ?
- (ੲ) ਬਹੁਕਾਰਨਵਾਦ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕੀ ਹੈ ?
- (ਸ) ਅਰਸਤੂ ਦਾ ਨਿਆਂਵਾਕ (ਸਿਲੋਜਿਜ਼ਮ) ਕੀ ਹੈ ?
- (ਹ) ਹੇਤੂਵਾਭਾਸ ਕੀ ਹੈ ?
- (ਕ) ਲੋਕਤੰਤਰ ਕੀ ਹੈ ?
- (ਖ) ਸਮਾਜਵਾਦ ਕੀ ਹੈ ?
- (ਗ) ਲਿੰਗ ਭੇਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।
- (ਘ) ਅਪਰਾਧ ਕੀ ਹੈ ?
- (ਙ) ਅਨੁਮਾਨ ਕੀ ਹੈ ?

4×10=40

(Hindi Version)

ਨੋਟ :— ਭਾਗ ਕ, ਖ, ਗ ਤਥਾ ਘ ਪ੍ਰਤਯੇਕ ਮੇਂ ਸੇ ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੇਂ।
ਭਾਗ ਙ ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ।

ਭਾਗ—ਕ

- I. ਆਗਮਨ ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੇਂ। ਆਗਮਨ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਏਂ ਕਯਾ ਹੈਂ ? 15
- II. ਏਕ ਵੈਧ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਕੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿ ਔਰ ਸਿਥਿਤਿਯੋਂ ਪਰ ਏਕ ਵਿਸ਼੍ਰੁਤ ਨੋਟ ਲਿਖੇਂ। 15

ਭਾਗ—ਕ

- III. ਭਾਰਤੀਯ ਤਰਕ ਕਾ ਸਵਰੂਪ ਔਰ ਵਿਸ਼ਯ-ਕ੍ਸ਼ੇਤ੍ਰ ਕਯਾ ਹੈ ? 15
- IV. ਨਯਾਯ ਤਰਕਕ੍ਰਮ ਕਯਾ ਹੈ ? ਇਸਕੀ ਮੁਕਯ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਏਂ ਕਯਾ ਹੈਂ ? 15

भाग—ग

- V. सिख धर्म में सद्गुणों के रूप में न्याय और समानता की अवधारणाओं की व्याख्या करें। 15
- VI. गांधीवाद में सर्वोदय और स्वराज की अवधारणाओं की व्याख्या और वर्णन करें। 15

भाग—घ

- VII. सामाजिक बुराई के रूप में भ्रष्टाचार पर एक विस्तृत नोट लिखें। 15
- VIII. सजा के विभिन्न सिद्धांत क्या हैं ? 15

भाग—ङ (अनिवार्य)

- IX. निम्नलिखित प्रश्नों में, प्रत्येक का उत्तर 6-8 लाइनों में दें :
- (क) सरल परिगणन क्या है ?
- (ख) वैज्ञानिक आगमन क्या है ?
- (ग) कारणों की बहुलता की अवधारणा क्या है ?
- (घ) अरिस्टोटेलियन तर्कक्रम क्या है ?
- (ङ) हेत्वाभास क्या है ?
- (च) लोकतंत्र क्या है ?
- (छ) समाजवाद क्या है ?
- (ज) लिंग भेदभाव को परिभाषित करें।
- (झ) अपराध क्या है ?
- (ञ) अनुमान क्या है ?

4×10=40